

פרק כל האסורין

מתניתין: כח-א

ויש מהם שנלמדים מדרשות של הכתובים. ויש מהם שפסולים אפילו להדיוט, ויבואר בגמרא.

כל האסורין לגבי מזבח, כל בהמות שהן פסולות להקרבה, **אסורין בכל שהן**, אם נתערבו ואינם ניכרים, אפילו נתערבו אחד באלף, כולן אסורין למזבח, כמבואר.

ואלו הן: **הרובע**, שרבעה הבהמה את האדם, **והנרבע**, שנרבעה הבהמה על ידי אדם, **והמוקצה**, שהפרישהו בעליו להקריבו לעבודה זרה, ועדיין לא הקריבוהו, ויבואר בהמשך המשנה, **והנעבד**, שעשאו בעליו עבודה זרה, ויבואר בהמשך המשנה, **והאתנו**, שנתנהו בעליו לזונה עבור זנות, ויבואר במשנה הבאה, **ומחיר** כלב, שהחליפוהו עבור כלב, ויבואר בהמשך הפרק, **והכלאים**, שנולדה הבהמה מהכלאה אסורה, כגון שהיה אביו עז ואמו רחל, **והטרפה**, שיש לה אחד מסימני טריפות האוסרות אותה באכילה אפילו להדיוט, (2) **ויוצא דופן**, שנולדה על ידי חתך בדופן אמה, שהוציאו את העובר דרך הדופן, ולא יצא מאיליו דרך הרחם.

א. תערובת של מיעוט דבר איסור (1) ברוב של דבר היתר, ואינו ניכר המיעוט האסור, מותרת התערובת כולה. אבל, אמרו חכמים, ש"דבר חשוב אינו בטל ברוב", ואסרו כמה דברים שאינם בטלים מחמת חשיבותם.

ב. בהמות פסולות להקרבה שנתערבו בבהמות כשרות, אפילו התערבה בהמה אחת פסולה באלף בהמות כשירות, נפסלו כל הבהמות שבתערובת מלהקרב על המזבח. כי בהמה "דבר חשוב" היא, אם מחמת שבהמה היא "דבר שבמנין", דהיינו, שמקפידים בני אדם בשעה שמוכרים את בהמותיהם למנות כל בהמה ובהמה בפני עצמה, וגם בשעה שאדם מוכר את עדרו, הוא אינו מוכר את הבהמות ביחד כיחידה אחת של "עדר", אלא מונה כל אחת ואחת מהבהמות שבעדר בפני עצמה, ומוכרן לפי מנין מספרם. ואם מחמת שהיא "בעל חיים", וכל בעל חיים דבר חשוב הוא.

ג. הפסולים שבמשנתנו — יש מהם שנאמר בתורה במפורש שהם פסולים לגבי מזבח,

ושאר הבהמות יתרו. ואם לא ניכר טריפותם מבחוץ, כגון שניקב הלב, מנין הוא יודע שהיא טריפה?

ושם מתרצת הגמרא כמה תירוצים: א. כל בהמות התערובת יש להם נקב על ידי קרן נגד חלל גופה, אבל הנקב לא מגיע עד לחלל, ובאופן זה אינן טריפות. והיתה לו בהמה אחת שגם היא נקובה, אלא שהנקב בא על ידי

1. על פי הסוגיא במסכת זבחים [עב"ע א].

2. הגמרא במסכת זבחים [עד ב] דנה: בשלמא כל הפסולין המנויין במשנתנו, לא ניכר עליהן פסולן, ויתכן שיתערבו ולא יהיו ניכרים. אבל טריפות, ממה נפשך: אם ניכרת עליהן טריפותם מבחוץ, כגון שנחתכו רגליה, אין זו תערובת, שהרי מכיר אותה מבין כל הבהמות שבתערובת,

ומבאר את המשנה:

פעמים.

איזהו מוקצה? המוקצה לעבודת כוכבים, שהפרישוהו בעליו לעבודה זרה. ודינו: הוא אסור להקרבה למזבח, ומה שעליו, תכשיטיו או כלי בהמה, מותר. כלומר, מותר להביא מדמי תכשיטיו קרבנות למזבח, שהרי עדיין לא נעשה בתכשיטים דבר איסור של עבודה זרה.

ואיזהו נעבד? (3) כל שעובדין אותו. ודינו, הוא ומה שעליו אסור למזבח [ומה שעליו אסור בהנאה אף להדיוט].

וזה וזה, מוקצה ונעבד, מותרין באכילה להדיוט [לשחיטת חולין], משום שבעלי חיים לא נאסרו להדיוט.

גמרא:

הגמרא דנה בכמה משניות ששינו בהן שאיסורים אינם בטילים מחמת חשיבותם, ולמה כפלה המשנה ושנתה דין זה כמה

אמר מר, שינו במשנתנו: אופרין בכל שהן.

ומקשינן: מאי (4) קמשמע לן, דלא במלי ברובא?! הלא תנינא, כבר שינו כן במסכת זבחים [ע ב]?

והגמרא מביאה את המשנה שם, ואת השקלא וטריא של הגמרא שם, כדי לברר הקושיא.

שינו במסכת זבחים, בפרק התערובת: כל הזבחים (5) שנתערבו בחטאות המתות, [כמבואר לעיל פרק ו' חטאת], או בשור הנסקל, בהמה שהרגה אדם, שדינה בסקילה, הרי אפילו אם נתערבו אחד בריבוא [עשרת אלפים] — ימותו.

והניחה הגמרא, שמלשון המשנה משמע שמדובר בקרבן כשר אחד שנתערב בהרבה קרבנות פסולים.

שהיא שלימה בחיצוניותה, נתערבה באחרות ואינה ניכרת.

ג. שהיא אינה טריפה בעצמה, אלא שנולדה לאם טריפה, ומשנתנו סוברת כרבי אליעזר, הסובר שולד טריפה אסור אפילו להדיוט, וכל שכן לגבוה, ונתערבה באחרות, ואינה ניכרת מאחר שהיא אינה טריפה.

3. גירסת המשנה.

4. גירסת השיטה מקובצת.

5. גירסת המשנה שם.

דרוסת הזאב, ונקב כזה עושה אותה טריפה, והוא יודע שהיא נדרסה על ידי זאב, ונתערבה בבהמות הנקובות הכשרות, ולא ניכר עליהן איזו היא הנקובה על ידי קוץ ואיזו על ידי הזאב.

ב. שהיתה לו בהמה שנפלה מן הגג, והיא טריפה מחשש ריסוק איברים. והתנא של משנתנו סובר שאפילו אם הלכה על רגליה צריכה בדיקה לאחר שחיטה, אף על פי שלא נראה עליה מבחוץ שום טריפות. והלכך, אף על פי שאם תשחט ותבדק ותמצא שלימה מכל טריפות, היא תותר להדיוט, מכל מקום, לגבוה היא פסולה, משום "הקריבהו נא לפחתך". כלומר, אין זה לכבוד הקב"ה שיביאו לפניו קרבנות כאלו הצריכים בדיקה. ואותה בהמה,

היה התנא שונה רק את המשנה ההיא, **סלקא דעתך אמינא**, היה עולה על הדעת לומר, כי רק **התם**, במסכת זבחים, גבי חטאות המתות ושור הנסקל שהתערבו בבהמות כשרת, הוא דלא בטיל ברוב, משום **דאיסורי הנאה** הם, ולפיכך חשובים הם, ולא בטילים ברוב. אבל **הכא**, בפסולים המנויים במשנתנו, **דלאו איסורי הנאה** הם, (8) **אימא**, יתכן לומר, **ליבטל ברובא**. לכן **קמשמע** לן משנתנו שאפילו אלו אינם בטילים, ואוסרים בכל שהם (9).

ומקשינן: **רובע ונרבע**, ושאר הפסולין המנויין במשנתנו, **נמי תנינא**, הלא גם שנינו שם שאינם בטילים, אף על גב שאינם אסורי הנאה?

והרי שנינו [שם]: **נתערבו הזבחים הכשרים ברובע ונרבע** של חולין, (10) במוקצה ונעבד,

וקשיא לן, שם מקשינן: **מאי "אפילו" דקאמר?** (6) הרי פשוט הדבר שאם נתערב אחד של היתר בהרבה של איסור שהכל אסור, שהרי הרוב הוא של האיסור?

ומשנינן, (7) ושם תירצנו: **הכי קתני**, כך תתפרש המשנה: **כל הזבחים שנתערב "בהן" אחד מחטאות המתות או שור הנסקל**, כלומר, פסול אחד בהרבה כשרים, **ואפילו אחד של איסור בריבוא של היתר, כולן ימותו**, ואינו בטל ברוב.

ואם כן, קשה: הרי כבר שנינו שם שבהמות פסולות אינן בטלות ברוב אלא אוסרין בכל שהן, ולמה לנו לחזור ולשנות דין זה גם כאן?

ומתריצין: **איצטריד!** יש צורך להשמיענו כאן מה שלא נשמע מהמשנה ההיא. כי אם

היה התנא משמיענו רק את משנתנו ולא את המשנה ההיא, היה עולה על הדעת לומר, שרק פסולים המנויים במשנתנו, שכולם מותרים להדיוט, והם אסורים לגבוה בלבד, הלכך מאוסים הם ואינם בטילים כדי להתירם לגבוה, וירעו עד שיפול בהם מום, וימכרו להדיוט [כלומר, שהרי שאר הבהמות שנתערבו בהם אינם איסורי הנאה, וכאשר יפול בהם מום יותרו על כל פנים להדיוט]. אבל כשנתערב בהקדש דברים האסורים אף להדיוט, כגון שור הנסקל וחטאות המתות, שאם נחמיר ונאסרם יהיו אסורים לגמרי, הוה אמינא שיקילו חכמים שהם בטלים, אחרי שיפול מום בכל התערובת, לכן משמיעה לנו שם המשנה שכולן ימותו, ואינם בטילים להתירם להדיוט. וראה תוס'.

10. אף על פי שכך נאמר במשנה שם,

6. גירסת רש"י על פי הצאן קדשים.

7. גירסת רש"י על פי הגהות הב"ח.

8. כל המנויים במשנתנו אינם מאיסורי הנאה, ואף שיש מהם שאסורים באכילה להדיוט. וכבר מבואר במשנה שאפילו מוקצה ונעבד אינם אסורים להדיוט ומותרים אף באכילה. ואפילו רובע ונרבע, אף על פי שאילו העידו עליהם שני עדים הם אסורים להדיוט ואפילו בהנאה [ועיין תוס' זבחים עא א ד"ה ברוב ובראשונים שם], מכל מקום, המשנה מדברת בפירוש שלא העידו עליהם שני עדים, והלכך אינם נסקלים ואינם אסורים להדיוט, ואסורים לגבוה בלבד.

9. רש"י מביא את הגמרא שם בשלימותה: ואם

ובאתנן ובמחיר כלב, ומחמת הזבח המעורב בהן נאסרו כולן להדיוט, ואם ישחטם בחוץ חייב כרת. ולחלל את הזבח המעורב על מעות אי אפשר, מאחר שהוא תם, ולהקריבן ודאי שאסור. הלכך, **ירעו עד שיסתאבו** כולן, **וימכרו**, ומותרים להדיוט, **ויביא בדמי היפה** (11) **שבחן קרבן מאותו המין של הזבח הכשר.**

כלומר, כיון שמעורב בהן קרבן אחד, יבחר לו את היפה מבין כולן, (12) שמא הוא הקרבן, וייד הקדש על העליונה, ויקח דמים בשווי של היפה מדמי הפדיון, ויאמר "כל מקום שהזבח נמצא, יתחלל על דמים אלו". ומדמים אלו יביא קרבן "מאותו המין", אם שלמים, או שאר קרבן, בהתאם למה שהזבח היה מקודש. וכשיעשה כן, יותרו כולן להדיוט.

כיון שמעורב בהן קרבן אחד, יבחר לו את היפה מבין כולן, (12) שמא הוא הקרבן, וייד הקדש על העליונה, ויקח דמים בשווי של היפה מדמי הפדיון, ויאמר "כל מקום שהזבח נמצא, יתחלל על דמים אלו". ומדמים אלו יביא קרבן "מאותו המין", אם שלמים, או שאר קרבן, בהתאם למה שהזבח היה מקודש. וכשיעשה כן, יותרו כולן להדיוט.

ואם כן, קשה: הרי שגם בפסולים שאינם איסורי הנאה כבר השמיעה לנו המשנה במסכת זבחים, שאינם בטילים, ומדוע הוצרכה המשנה כאן להשמיענו זאת?

ומתריצין, **אמר רב כהנא: אמריתיה לשמעתא**, אמרתי קושיא זו, **קמיה דרב שימי בר אשי. אמר לי: חדא**, משנה אחת,

ומתריצין, **אמר רב כהנא: אמריתיה לשמעתא**, אמרתי קושיא זו, **קמיה דרב שימי בר אשי. אמר לי: חדא**, משנה אחת,

ומתריצין, **אמר רב כהנא: אמריתיה לשמעתא**, אמרתי קושיא זו, **קמיה דרב שימי בר אשי. אמר לי: חדא**, משנה אחת,

ומשמעותו שמיעוט הזבחים נתערבו ברוב פסולים, כמו **רש"י** מפרש, מכל מקום, כתבו **תוס'** שם [ד"ה ויביא] שפירוש המשנה הוא שנתערבו מיעוט פסולים אלו ברוב קדשים. וכשם שהגמרא ביארה את הרישא של המשנה "כל הזבחים שנתערבו בחטאות המתות", ופירושה שנתערבו בהן חטאות המתות — כן יתפרש המשך המשנה.

ושם מקשים התוס' על **רש"י** [על פי הבנת

והיא משנתנו, מדברת כשהפסולין נתערבו בבהמות חולין, ואחר כך הקדישן, ומשמיעה לנו המשנה שכל התערובת אסורה למזבח. **וחדא**, המשנה ההיא, מדברת **בקדשים**, שבהמות קדשים שכבר הוקדשו נתערבו בפסולים, כמו שמפורש שם "כל הזבחים שנתערבו" —

ושתי המשניות הוצרכו, ואם היתה נשנית רק אחת מהן, לא היינו למדים ממנה את השניה.

דאי אשמועינן גבי קדשים, היינו אומרים, לפיכך אמרו חכמים שאינם בטילים, **משום דבשעת ההתערבות היו מאיסי**. כלומר, שמאוס להקריב פסולין אלו לגבוה, **אבל גבי חולין**, שבשעת ההתערבות אינן קדושין לגבוה, **אימא**, היינו אומרים, **ליבטלי**, עכשיו הם בטילים, ומאחר שכבר נתבטלו, שוב יכול להקדישן ולהקריבן, ולפיכך משמיעה לנו המשנה שאף על פי כן אסור להקריבן.

וממשיכה שם הגמרא: אכן, אם היינו שונים רק את משנתנו, שאפילו אם נתערבו בחולין גם אסור להקריבן, היינו למדים שכל שכן אם נתערבו בקדשים אסור להקריבן. אלא, כאן במשנתנו לא נאמר מהי תקנתן ומה

11. גירסת השיטה מקובצת.

12. כן הוא לפי פירוש **רש"י** הנ"ל. ולפירוש

עבודה זרה, ושיער נזיר שצריך לשורפו תחת הדוד, והוא אסור בהנאה, ופטר המור, ובשר בחלב, חתיכת בשר שנתבשלה בחלב והחתיכה נתערבה באלף חתיכות של היתר, ושור הנסקל, ועגלה ערופה, וחולין שנשחטו בעזרה, [ושעיר המשתלח⁽¹³⁾] — הרי אלו אסורין, ואסורין תערובתם בכל שהן —

ואם כן קשה, שהרי כבר השמיעה לנו משנה אחרת שדבר חשוב לא בטל אפילו בחולין? ומתריצין: צריכי! שתי המשניות הוצרכו, וכל אחת משמיעה לנו מה שלא שנתה השניה:

דאי אשמעינן התם, משנה ההיא של יין נסך ועבודת כוכבים, היינו אומרים כי רק התם, דכל האיסורים שם הם איסורי הנאה, הוא דלא בטלי. אבל הכא, הפסולים של משנתנו, כמו רובע ונרבע וכולהו, שאינם איסורי הנאה, ליבטלי.⁽¹⁴⁾ הלכך משמיעה לנו

ייעשה בהן, ועל כן, שנתה שם המשנה את תקנתן, ש"ירעו עד שיסתאבו, וימכרו, ויביא בדמי היפה שבהן מאותו המין".

ומקשינן: ובחולין נמי תנינא, הרי כשנתערב איסור ברוב חולין של היתר גם כבר שנינו במשנה אחרת שהן אוסרים בכל שהן ואינם בטלים. ולא עוד, אלא ששם שנינו שאינו בטל אפילו כשהאיסור הוא של חולין! וכל זאת מחמת שהאיסור הוא דבר חשוב שדרכו לימנות, או שהוא בעל חי, כמבואר, שמדרבנן לא מתבטל איסור כשהוא דבר חשוב —

שהרי שנינו במסכת עבודה זרה [עד א]: ואלו אסורין, ואסורין את תערובתן בכל שהן: יין נסך, ועבודת כוכבים, וציפורי מצורע, ועורות לבובין, עורות של בהמות שנקבו אותן נגד הלב, ודרך אותו הנקב הוציאו את אימוריהן והקטירום לעבודה זרה, וגם העורות עצמם נחשבים כתקרובת

לכולהו, פירושו: הוה אמינא שקדשים יתבטלו כדי לא להפסיד קדשים, אבל חולין לא איכפת לן אם נפסידם. [והאמת ששם יש הרבה מפרשים מגיחים כגירסת הגמרא כאן].

וברכת הזבח מציע לגרוס כאן כגירסא ההיא, כדי להשוות הסוגיות.

וכבר העירו החק נתן והגר"א שאינו מוכרח. ואדרבה, כאן אי אפשר לגרוס גירסא ההיא, כי כאן הקשתה הגמרא על התירוץ הקודם שמשנתנו אסרה לגבוה, והחידוש במשנה ההיא הוא לאסור אף בחולין, ועל כן הביאה הגמרא את המשנה של יין נסך, להקשות שגם לחולין כבר שנינו שאינם בטלים, והקושיא היא מחולין על חולין, הלכך אי אפשר לתרץ כגירסת הברכת הזבח ולחלק בין הדיוט וגבוה, אלא כגירסתנו

תוס' שנתערב מיעוט פסולים ברוב זבחים, פירושו: יקח כל קרבן וקרבן לפי שווי דמי הבהמה היפה. כגון: אם נתערבו שני פסולים בעשרה זבחים, יבחר את היפה מבין כל התערובת, ובמחיר שווי היפה יקנה עשר בהמות ויחלל הקדושה עליהן ויאמר "כל מקום שהזבח נמצא יחולל על בהמות אלו".

13. כן גרסינן שם, ובתוס' [וזבחים עב א ד"ה אלא] משמע שאינו בגירסת המשנה.

14. זו היא גירסת הגמרא כאן.

ושם במסכת זבחים גם כן דנה הגמרא במשניות אלו. ושם נאמר "דאי מהתם הוה אמינא להדיוט אבל לגבוה אימא לא נפסדינהו

המשנה שאינם בטילים.

ואי אשמועינן הכא, היינו אומרים, שאינם בטילים כיון דלגבורה, משום שרוצה להקריבן לקרבן, **דמאי** להביא קרבן מפסולים אלו. אבל אם רוצה אותם לצורך הדיוט, **אימא**, יש מקום לומר, **אפילו** (15) שהם **איסורי הנאה**, ליבטלו ברובא. לכן **קמשמע לן**, משמיעה לנו המשנה ההיא שאפילו חולין אינם בטילים.

ועתה מקשה הגמרא (16) על השינוי בין המשנה במסכת זבחים לבין המשנה במסכת עבודה זרה. שבמסכת זבחים נשנו איסורי הנאה ואיסורים שאינם איסורי הנאה ביחד, ואילו במסכת עבודה זרה נשנו איסורי הנאה בנפרד [כט ב], ואחר כך במשנה אחרת [לה ב] נשנו איסורים שאינם איסורי הנאה?

ומאי שנא לענין תערובת קדשים, איסורים שנתערבו בקדשים, **דתני איסורי הנאה ואיסורי אכילה**, כגון טריפה, בהדי הדדי, ואילו **תערובת חולין**, איסורים שנתערבו בחולין, **אפסיק**, ותני **איסורי הנאה ואיסורי אכילה לחוד**?

ומתריצין: במסכת עבודה זרה רצתה המשנה להורות בעיקר דין יין נסך, שאוסר במשהו ואינו בטל, הלכך שנתה שם המשנה דרך אגב את כל הדברים הדומים לו שהם איסורי הנאה, ואחר כך שנתה המשנה בדרך "אגב דאגב" גם איסורים שאינם של הנאה. אבל במסכת זבחים שנתה המשנה כל הפסולין לגבי מזבח שאינם בטילים, ובענין פסולם לגבי המזבח אין שום הבדל בין אם הם אסורים להדיוט בהנאה או באכילה בלבד. (17)

כי קאי, כשהתנא עומד בעבודה זרה, **משום דבעי לפרושיה איסורי דיון נסך**, שאינו בטל ואיסורו איסור עולמית, **פריש נמי כל איסורי הנאה דדמיון ליה**. ואחר כך שונה שאר איסורים בפני עצמם. אך **הכא**, **משום דבעי לפרושי מוקצה ונעבד ואתנן ומחיר, מפרש נמי כל האסורים לגבי מזבח דדמיון ליה**.

שנינו במשנתנו: **הרובע** (18) **והנרבע**.

כמבואר, רובע ונרבע על פי עדים, נהרגים, ואסורים אפילו להדיוט ואפילו בהנאה. ואילו רובע ונרבע שאינם נהרגים, כגון על

בין איסורי הנאה לאיסורים שאינם של הנאה. ומאידך, שם הקשתה הגמרא על כפילות המשנה של חטאות המתות ושור הנסקל עם המשנה של יין נסך ועבודת כוכבים. וממילא אי אפשר לתרץ ולחלק בין איסורי הנאה לשאינם איסורי הנאה שהרי גם חטאות המתות וגם יין נסך הם איסורי הנאה, ולפיכך תירצו שם שאם מהמשנה של יין נסך הוה אמינא כיון שהם איסורי הדיוט ולא איכפת לחכמים להפסידם מה שאין כאן חטאות המתות יש הפסד לקדשים.

15. גירסת השיטה מקובצת.

16. על פי גירסת השיטה מקובצת ומפורש מפי רש"י ורבינו גרשום.

17. ואפילו אלו שאינם אסורים כלל להדיוט! כגון כלאים ויוצא דופן.

18. גירסת השיטה מקובצת.

פי עד אחד או על פי הבעלים, אינם אסורים להדיוט אלא לגבוה.

ודנה הגמרא: **מנלן דאסירי לגבוה?** מנין שהם אסורים לגבוה?

ומביאה הגמרא ברייתא שדורשים בה שרובע ונרבע מוקצה ונעבד אסורים למזבח⁽¹⁹⁾.

דתנו רבנן: אמרה תורה בפרשת הקרבנות [ויקרא א] "אדם כי יקריב מכם קרבן לה', מן הבהמה, מן הבקר ומן הצאן, תקריבו את קרבנכם". ודרשינן "מן הבהמה" – מקצת מן הבהמה ולא כולן, **להוציא רובע ונרבע**, שאסור להקריבם.

ודנה הברייתא: למה צריך למעטם מדרשת הכתובים, **וחלא דין הוא**, אפשר למעטם מקל וחומר: **ומה בעל מום, שלא נתעבדה בה עבירה**, הרי הוא פסול לגבי מזבח. **רובע ונרבע, שנתעבדה בהן עבירה**, וכי אינו דין שאסורין לגבי מזבח?!

חורש בשור וחמור יוכיה, שנתעבדה בו, בשור, עבירה, ובכל זאת הריהו מותר לגבי **מזבח!**⁽²⁰⁾

מה לחורש בשור וחמור, שלפיכך לא נאסר

לגבי מזבח, משום שאין הבהמות חייבין מיתה, **תאמר ברובע ונרבע**, שהבהמות חייבין מיתה?! הלכך פסולין הן לגבי מזבח, מקל וחומר מבעל מום, אף בלי דרשת הכתובים!

ודוחה הברייתא את הפירכא על "חורש בשור וחמור יוכיה", ואמרת: **"טול לך מה שהבאתה"**! קח לך את הפירכא, לפי שאין זו פירכא.

כי אמנם הרי **שנתעבדה בהן ברובע ונרבע עבירה בשני עדים**, שאז הם חייבים מיתה, פשוט הדבר שהם פסולין להקרבה מקל וחומר מבעל מום, ואינך יכול לפרוך מחורש בשור וחמור, שכן שור וחמור אינם חייבים מיתה, בעוד שרובע ונרבע חייבים מיתה.

אבל מה שאנו דנים, הוא **כשנתעבדה בהן עבירה על פי עד אחד או על פי הבעלים**, שהודו בבית דין שבהמתם רבעה או נרבעה, שאז אינם חייבים מיתה, **מנין לך** שהם פסולים לגבי מזבח, אם לא מן דרשת "מן הבהמה"?

אמר רבי שמעון:⁽²¹⁾ **אני אדיננו!** אדון אותו מקל וחומר, ולא צריך ללמוד מדרשת הכתוב לפסלו לגבי מזבח: **ומה בעל מום, שאין העדאת**⁽²²⁾ **שני עדים פוסלתו מאכילה**

21. בתורת כהנים איתא: רבי ישמעאל וכן בפירוש רבינו גרשום. וראה תוס' [עמוד ב ד"ה אמר] שרבי עקיבא השיבו, מוכח שהגירסא היא רבי ישמעאל, שהרי רבי עקיבא אינו משיב לדברי רבי שמעון.

22. החק נתן גורס: הודאת. ויותר נכון לגרוס: העדאת וכן הוא בתורת כהנים ובילקוט

19. ברייתא זו דורשת רובע ונרבע מוקצה ונעבד ונוגה [על פי עד אחד או על פי עצמן]. ושאר הפסולים המנויין במשנתנו, מבואר במקומות אחרים דרשות שהם פסולים להקרבה [חוץ מאתנן ומחיר כלב המפורשים בתורה]. עיין רש"י [זבחים עא א"ב] ורע"ב כאן במשנתנו ושם במסכת זבחים, ועוד.

20. הטעם מבואר בתוס'.

להוציא רובע ונרבע.

ומביאה הגמרא את המשך הברייתא:

עוד נאמר שם "מן הבקר", ודרשין, ולא כל בקר, להוציא את הנעבד, שאינו כשר למזבח.

ומקשה הברייתא: למה צריך לקרא לדרוש שהוא פסול, והלא דין הוא, אפשר ללמוד מקל וחומר שהוא פסול: ומה אתנן זונה ומחיר כלב, שציפויין מותר, שאם ציפתה אותו הזונה בתכשיט או כלי בהמה לאחר שנתנו לה באתננה, או לאחר שהחליפו אותו בכלב, מותר אותו ציפוי לבא בית ה', לעשותו ריקועים למזבח, משום שבתורה נאמר בפרשת אתנן ומחיר [דברים כג] "כי תועבת ה' אלהיך גם שניהם", ודרשין, האתנן והמחיר כלב, שניהם, הם תועבה, ולא ציפוייהן. ובכל זאת הן עצמם אסורין לגבוה. נעבד, שציפוי אסור, כמו שנאמר [דברים ז] "לא תחמוד כסף וזהב עליהם", על האלילים, ואסור אפילו להדיוט, וכי אינו דין שהוא אסור לגבוה?! ואף שנעבד אינו אסור להדיוט, כמבאר, שבעלי חיים לא

להדיוט, העדאת עד אחד, כשחכם קובע את מומו, (23) פוסלתו מהקרבה. כל שכן ברובע ונרבע, שהעדאת שני עדים פוסלתו אפילו מאכילה, שהרי דינו בסקילה, וכי אינו דין שהעדאת עד אחד פוסלתו מהקרבה?!

ומסיימת הברייתא: תלמוד לומר "מן הבהמה", ודרשין, להוציא רובע ונרבע.

ותמהינן: והא אתיא, הרי רבי שמעון למדו מקל וחומר, ולמה מסיימת הברייתא ללמדו מקרא?

כח-ב ומתצינן, אמר (24) רב אשי: התנא של הברייתא חולק על רבי שמעון, וסובר שאינו דין, משום דאיכא למימר: מעיקרא דדינא פירכא, הקל וחומר מבעל מום מופרך מעיקרו. כי מה לבעל מום, לפיכך הוא פסול לגבי מזבח, שכן מומו ניכר. (25) תאמר ברובע ונרבע, שאין מומו ניכר, שגם הוא יפסל למזבח?!

ועתה, הואיל ואין מומו ניכר, הוה אמינא, יהא כשר לגבי מזבח. לפיכך מסיימת הברייתא: תלמוד לומר "מן הבהמה",

שהקל אינו קל בכל צדדיו והחמור אינו חמור. ולבעל מום יש חומר שכן מומו ניכר, והוי גנאי להביאו לקרבן משום "הקריבהו נא לפחתך". אבל הצאן קדשים מבאר: בעל מום כיון שמומו ניכר וגלוי, דין הוא שיספיק עד אחד לפוסלו להקרבה והוה ליה כמאה עדים. תאמר ברובע או נרבע שהמום נסתר, ורק עד אחד מעיד על פסולו ואינו נסקל, ולפיכך אין לנו לפוסלו, ואי אפשר ללמדו מבעל מום. ועיין בחק נתן המאריך בכמה צדדים בקל וחומר ובפירכתם ובדין "דיו לבא מן הדין", ומביא שם

שמעוני. ולכל הגירסאות הכוונה שאין עליו כלל דין עדות לפסלו להקדש אלא גילוי מילתא בעלמא שהוא בעל מום, ואילו להדיוט אינו פסול כלל.

23. רש"י כתב: כיון דאמר חכם מום קבוע הוא — פסול מהקרבה.

24. גירסת השיטה מקובצת.

25. בפשטות מתבאר, ככל פירכות קל וחומר,